

# Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istosredno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo  
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravišтво je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat. za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Izvenkranjska politika v zadnjih letih. — Politični pregled. — Štajersko: Razno. — Koroško: Koroška — izgubljena? — Kranjsko: Razno. — Prosveta. Podlistek: Žena in socializem.

## Izvenkranjska politika v zadnjih letih.

Upanje je, da nam donese volilna reforma popolnoma novega političnega življenja, tako na Kranjskem, kakor tudi izven Kranjske. In to bo največji dobiček, ki ga bomo imeli Slovenci od volilne reforme in to naj bi bil eden prvih momentov, zakaj da sprejmemo sicer precej slabo volilno preosnovo.

Po celi Slovenski rabimo popolnoma novega političnega pokreta, ki temeljito pomete z vsemi tradicionalnimi frazami in drugo takšno ropotijo. Kajti mi rabimo nove dobe, novih močij in novih principov v politiki, če hočemo vspevati.

V zadnjih letih smo spali. O Kranjski ne govorim, ker to ne spada v okvir našega članka. Pač pa o izvenkranjskih deželah velja to popolnoma. Tamkaj se z malimi izjemami, ki niti ne štejejo, ni naredilo ničesar pozitivnega: politika izvenkranjska gibala se je ali po popolnoma napačnih potih ali pa je životarila v znamenju brezdelja in fraz.

Ozrimo se najprvo na Koroško! Tu sploh nismo imeli nobene slovenske stranke, če izvzamemo nekaj katoliških političnih društev na papirju in duhovščine, ki se je bratila z nemškimi klerikalci. Vspehi niso izostali: Pri vseh volitvah, kjer ravno ni odločevala velika premoč

slovenskega življa in kjer eo ipso ni bila zagotovljena zmaga Slovincem, povsod smo podlegli. Deloval ni nihče in „Mir“ sploh eksistiral ni za drugega, kakor za dva, tri duhovnike in nekaj kmetov... — Splošna zaspanost, spanje pravičnega, celo malo fraz, — kar se mi celo čudno zdi, — to je bila vsa koroška politika. Sicer pa ni bilo niti zmožnih niti neodvisnih ljudi, ki bi lahko vodili odločno narodno in demokratsko politiko. Shodov se ni prirejalo, o podrobnem delu ni bilo niti sluha, niti duha...

Če je bil sploh kakšen princip, ki je vodil koroške politike, je bil princip katolicizma — posledica tega je pobratimstvo z nemškimi klerikalci. Vedeti pa moramo, da koroški kmet ni tako klerikalen, kakor n. pr. kranjski — in to je slovenski stvari mnogo škodovalo. Napredni elementi so prešli k nemškim nacionalcem. Vpoštevati moramo — in to tudi drugje — da si stojita nasproti vedno dve struji: svobodomiselna in reakcionarna. Kjer je narodna stranka le enostranska, pridejo pristaši druge k narodnim nasprotnikom. Že zato se mi zdi potrebno, da se tudi ob mejah preneha s slogo — sloga je navadno klerikalna — in dá možnost ljudem obeh svetovnih nazorov ostati v narodnih strankah.

Pri teh razmerah ni čudno, če je „tožni Korotan“ postal še tožnejši. Veliko današnjega vpitja o volilni reformi bi lahko prihranili, če bi ne bili poprej spali. V gotovem oziru je to popolnoma dober nauk. In omeniti nam je še sledeče: Sedaj je treba energičnega dela, ne obupanih jeremijad. Izgubljenega zaradi volilne

reforme še ni ničesar; morda več radi prejšnjih grehov.

Na Štajerskem — tudi tukaj smo imeli sloga, ki je rodila Korošca in Jankoviča ter — „Štajerca“ in njegovo stranko. In še marsikaj drugega. Imeli smo Napotnika —, nezakonsko mariborsko dete ljubljanskih klerikalcev in celjske prvake. Prvi kot drugi so mnogo govorili, še več pisali, a nič delali. Na videz je bila to narodna politika — samo narodna baje — a v resnici ni narodno sploh nihče delal, le duhovščina klerikalno. Boga in njegovo dobroto moramo zahvaliti, da nismo v dobi štajerske sloge trčili ob kakšni važni priliki z Nemci skupaj. Pogoreli bi bili sramotno. Kriv bi bil seveda obligaten terorizem nasprotnikov.

Štajerska je postala eldorado slogašev in vodenih poslancev. Vse se jim je smelo očitati, le tega ne, da rušijo sloga. Bil je to smrten greh. — Recimo, da ni slovenstvo na Sp. Štajerskem v zadnjih letih kdovekaj nazadovalo: žalostno dejstvo pa je, da ni napredovalo — torej vendar negativen vspeh. In smelo trdimo, da bi čez leta — če bi šlo tako naprej — moralo priti do popolnega političnega bankerota slogaških politikov in slovenskega naroda; nekaj udarcev bomo morda še itak dobili na račun naše prejšnje politike.

Preidimo še k tržaški politiki, k politiki gospodov, ki so si za svoje potrebe postavili I. razred restavracije v „Narodnem domu“, za ljudstvo pa II. razred... In ker je teh politikov — hvala Bogu — le malo, zato sta vedno oba razreda prazna. Pa, da le imamo „Narodni dom“...

Še najmanj demokratična je bila slovenska tržaška politika, to je čudno — ravno tam, kjer bi jo pravzaprav najbolj rabili. To se vidi že

## Žena in socializem.

Spisal Avguštín Bebel.

### Žena v sedanjosti.

(Dalje.)

V dobi od leta 1830—1880 so obravnavali v Franciji 8563 slučajev umora otrok in sicer je narastlo njih število od 471 v letu 1831 na 980 v letu 1880. Kaznovanih je bilo v istem času 1032 žensk zaradi storjenih abortov, in sicer v letu 1831 41, v letu 1880 nekaj nad 100. Samoposebi se razume, da pride le malo slučajev abortov pred sodišče. Navadno le oni, ki so imeli za posledice hude bolezni ali smrt. Umorov otrok je pripadlo 75 odstotkov na deželo, abortov 76 odstotkov na mesta. Žena v mestu ima več priložnosti, preprečiti naravni porod, zato mnogo abortov in manj umorov, na kmetih ravno nasprotno.

Taka je podoba današnje družbe z ozirom na njene najintimnejše zadeve. Mnogo, mnogo je drugačna nego slike, ki nam jih rišejo pesniki in pesniško navdahnjeni fantasti. Samo da ima naša podoba eno vrlino — je resnična. Ali še nekaj potez moramo dodati v spopolnitev te podobe.

Vsi smo si menda edini, da je v današnjih dneh ženski spol povprečno duševno nižje stoječ

nego moški. Francoski pisatelj Baslac, ki gotovo ni bil nikak prijatelj žensk je sicer trdil: „Žena, ki si je pridobila moško izomiko, ima v resnici najsijajnejše in najplodovitejše lastnosti, „zagotoviti sebi in svojemu možu srečo“ in nemški pesnik Goethe, ki je ženstvo in može svojega časa dobro poznal, se izraža v svojem romanu „Wilhelm Meisters Lehrjahre“, prav pikro: „Učene ženske so osmešili in tudi podučenih niso hoteli prenašati, najbrže vsled tega ne, ker se jim je zdelo malo primerno, osramotiti toliko nevednih moških“. Mi pritrujemo obema. Ali s tem še nismo izpremenili dejstva, da so žene splošno duševno zaostale za moškimi. Ta razlika mora biti, ker je žena to, za kar jo je mož, kot njeni obvladalec, napravil. Izomiko žene so že od nekdaj zane-marjali še mnogo bolj nego izomiko delajočih slojev. Kar skušajo dandanes v tem oziru popraviti, je vse nezadostno. Danes živimo v času, ko raste potreba po razgovoru in medsebojni menjavi idej v vseh krogih, tudi v rodbini. In povsodi tu je zanemarjena vzgoja žene velik greh, ki se maščuje nad možem.

Namen izomike moža, vsaj tako se splošno trdi, če tudi se namena čisto vsled napačnih sredstev ne doseže ali se vsaj nihče ne trudi, ga doseči, namen moške izomike je torej razvoj

razuma, ostritev duha, razširjenje realnih znanih in okrepitev trdnovolnosti, skratka, izobrazba umstvenih funkcij. Pri ženskah se gre, v kolikor sploh skrbe za njeno višjo izobrazbo, ponajveč za poglobitev čuta, srca. S formalno in leposlovno omiko pa povečajo le razdražljivost njenih živcev, njeni fantaziji odpro neizmerna polja. Muzika, beletristika, umetnost in poezija: to so navadna sredstva, obenem najbolj nepravna in najbolj nesrečno izbrana, tako da več že ni mogoče. Tu se jasno kaže, da vodijo pri določitvi načina vzgoje žene odločilne kroge predsodki, kakoršni so prišli v večini, o bistvu ženskega značaja in njenega mesta v družabnem življenju, v kri in meso.

Pri odgoji žene se ne sme skrbeti za sredstva, ki povečajo njena čustva in fantazijo, kar vpliva neposredno na nervoziteto, katerej je žena že itak v veliki meri podvržena, še manj, da bi se omejila njena vzgoja zgolj na formalna in leposlovna polja. Ampak treba si je resno prizadevati, ravno tako kakor pri možu, da razvijemo njeno umstvenost in jo seznanimo z napravami vsakdanjega, praktičnega življenja. Obema spoloma bi bilo gotovo v največjo korist, da bi imela žena mesto da se pojavljajo prenapeta čustvovanja, oster razum in eksaktno prevdarnost; mesto nervozne prerazdružljivost

iz „Edinosti“. Tudi proti Lahom so nastopali gospodje vedno z rokavicami, aristokratje skozi in skozi. Da je vladala tudi v Trstu sloga, je samoobsebi umevno. Napredovali nismo tudi tu nič. Zopet minus. In ravno tu, kjer naj bi bila naša bodočnost . . . —

V kratkem smo torej premotri to našo mizerijo iz zadnjih let. Popolnoma neugoden račun. Danes bi bilo prepozno jokati za tem, kar smo izgubili, jeziti se zato, ker smo toliko zamudili — učimo se iz tega, kar je bilo in zgodovina naj nas uči za boljšo bodočnost.

Vsa naša izvenkranjska politika naj si, poleg drugih programatičnih točk, postavi v prvo vrsto narodnost in demokratizem. In treba je — tudi z narodnega stališča drugo še bolj povdarjati. Široke mase je treba politično zbuditi in jih pritegniti političnemu delu. In sloga naj gre k vrugu! Doslej nam ni rodila še ničesar; boljše bo, če je sploh ne bo . . .

V zadnjem času je opazati živahnjega političnega gibanja izven Kranjske. Predvsem na Štajerskem. Posebno v pokret Nar. stranke stavimo velikih nad. **K.**

## Politični pregled.

### Dinastija Karagjorgjevičev v Srbiji — odstavljena?

V poslednjem času odmevajo po evropskem časnikarskem logu vesti o močni akciji, katera meri na to, da se odstavi sedanja dinastija, ki vlada šele štiri leta, s srbskega prestola. Ta poročila izvirajo pa iz kalnega dunajskega vira, ki sistematično in v velikem slogu širi klevete o Srbiji. Vsa stvar je deloma izmišljena, deloma silno pretirana. Kdo vodi celo to akcijo? Dve strančici ozir. strankarske iveri: „napredna“ in pa nacionalistiška stranka, ki sta obedve bili močno angažirani za časa dinastije Obrenovičev in se ne moreta vživeti v sedanje prezpomembno životarjenje, ki jima ga je naklonila neusmiljena usoda. Odstaviti želita sedanjo rodbino in poklicati v deželo kakega tujega princa, ki bi jima pomagal k skledi. Resnejša in simpatičnejša republikanska smer, ki hoče upokojiti sedanjega kralja in z njim tudi monarhično obliko vladanja v Srbiji, je tako maloštevilna in še ne organizovana, da sploh ne prihaja v poštev. In tako vsa ta „mogočna akcija“ sedanjemu kralju, ki je bil ob nastopu pripravljen na vse hujši odpor, ne kratki spanja.

### Zalaganje armade v delegaciji.

Tresle so se gore in rodila se je miška. Na inicijativo zveze industrijev se je začela kričava akcija proti razmerju v zalaganju armade, ki je odgovarjalo kvoti, ki jo plačujeta obe državi za skupne stroške. Dejali so protivniki, da je avstrijska industrija prikrajšana na korist ogrske in da ta razdelitev ni družega nič kot nagrada na ogrsko gospodarsko zaostalost. Marsikaj je v resnici krivičnega v tej razdelitvi

in plašljivega obnašanja trdnost v značaju in fizični pogum; mesto formalne leposlovne izobrazbe — kolikor je sploh ima — znanje o svetu, človeku in naravnih silah.

Kar razumemo pod čuvstvenim in dušnim življenjem žene, vse to so pri njej razvili in gojili do nezmernosti, medtem ko so razvoj njenega razuma ovirali, neizmerno zanemarjali in zatirali. Posledica tega načina vzgoje so, da trpi ona v pravem pomenu besede na hipertrofiji čuvstvenega in dušnega življenja; zato je v obče pristopna vsakej vraži, vsakemu mazaštvu. Prav ugodna tla za religiozno in podobno šarlatanstvo, voljno orodje vsakej reakciji. Bornirani moški svet se šestokrat pritožuje nad tem, če čuti posledice tega na sebi, ali vendar ničesar ne izpremene, ker večini njih samih tiči do ušes v raznovrstnih predsodkih.

S tem, da so žene v obče take, kakor smo jih opisali, gledajo tudi ves svet z drugačnimi očmi, kakor moški. V tem leži prav velik del nasprotstev med obema spoloma.

Udeleževati se javnega življenja velja v današnjih dneh za vsakega moža kot eno najpoglavitejših dolžnosti; tudi če nekateri tega še niso izprevideli, nima to pri tem nič opraviti,

in tako morajo avstrijski produktivni sloji plačevati stroške, ki jih je v svoji onemoglosti napravil stari kurialni parlament. Namen izpodtike pa je bil sam na sebi pravični princip, da prejme industrija te ali one državne polovice, če v posamičnem predmetu ne more zadostiti vojnim potrebščinam, kompenzacijo v kakem drugem predmetu iste skupine. Toda ves vihar se je kar čez noč polegel in beli dan je ugledala prav pohlevna resolucija, oskubljena vsakršne ostrine. — V delegaciji je dr. Lecher sprožil odpravo delegacij, kot silno neprikladnega in zastarelega državnega instituta.

### Nemčija.

Državni kancelar knez Bülow je izdal javno pismo, v katerem se obrača proti centrumu, Poljakom in socialni demokraciji in apelira na nemški narod, da se v interesu domovine odvrne od teh strank. Kaj bo Bülow dosegel je več kot dvomljivo. Centrum in socialni demokratje imajo približno vsak eno četrtinko vseh državnoborskih mandatov, in to razmerje se bo pri volitvah le malo izpremenilo na slabše — ali pa tudi na boljše. Denimo, da si Bülow pribori neznatno večino za svoj kolonialni program; ali bo ta neenotna, z najrazličnejših elementov zbita večina sposobna za vladanje? V tej večini sede poleg ultra-agrarnih konservativcev narodnoliberalni industrijalni kapitalisti, poleg protestantskih klerikalcev, ki jih vežejo močne sorodstvene vezi s centrumom, svobodomiselni zastopniki nemške inteligence, ki teži po svojih idejah kakor tudi po svojem socialnem položaju mnogo bolj v kombinacijo s socialno demokracijo, kakor v kombinacijo s konservativci in veleagrarci. Kot rečeno, kolonialni program utegne Bülow s to pisano družbo rešiti, ali ob velikih političnih in gospodarskih vprašanjih pa bo razpala koalicija brezdvomno. Fundamentalni stavek nemške politike je ta: ali s centrumom proti socialni demokraciji, ali s socialno demokracijo proti centrumu. To je nujna alternativa, vse izven nje je golo slepomišenje in družega nič. In za resnično moderno državo, ki se zaveda svoje kulturne in socialne naloge, izbira ni težka. Če pa jo bode „poprusena“ Nemčija v najbližjem času pogodila, to seveda je drugo vprašanje.

## Štajersko.

Slovenska kmečka zveza za Štajersko je stopila v življenje. Smoter tega klerikalnega podjetja je, zagotoviti klerikalnim poslancem pri prihodnjih volitvah njih mandate, torej nekaka vzajemna zavarovalnica za mandate. Klerikalci so v izbiranju sredstev silno spretni; ker vedo, da se z golj na podlagi narodnega antagonizma proti nemštvu ne da organizovati več resne in mogočne politične akcije, so segli po socialnih momentih. Saj tega spret-

kajti vedno večji je krog tistih, ki so spoznali, da so javne naprave v najtesnejši zvezi z zasebnimi razmerami in odnošaji vsakega posameznika, da je blagor in gorje vsake osebe in rodbine mnogo več odvisno od stanja javnih naprav nego od osebnih lastnosti in dejanja posameznikov. V obče se je spoznalo, da je še tako velik odpor posameznika proti hibam razmer, ki odločujejo o njegovem položaju, brez najmanjšega uspeha. Po drugi strani zahteva boj za življenski obstanek mnogo več naporov kakor kdaj prej. Zahteve, ki jih stavljajo do moža, so večsah take, da mu vzamejo ves njegov čas in vse njegove moči. Nevedna, brezbrizna žena stoji pred njim brez vsakega razumevanja, zato se čuti zapostavljeno. Lahko celo trdimo, da je danes duševna razlika med možem in ženo mnogo večja kot prejšnje čase, ko sta živela še oba v manjših in tesnejših razmerah, ki torej niso zaostajale za pomanjkljivim razumevanjem žene. Dalje zahtevajo dandanes premnogokrat javna vprašanja, da se jim posveti možki z dušom in telesom, kar mu razbistruje duh a ga obenem odteguje od domačega kroga. Žena mora občutiti v tem zapostavljanje, torej zopet nov povod za nesporazumljenje. Le redko-

nega taktičnega manevriranja je „kmečka zveza“. Če hočejo naprednjaki paralizovati klerikalizem, morajo odložiti vsak nepotreben sentimentalizem; taktično se morajo modernizovati. Kakor spoznavamo iz Narodnega lista, imajo tudi to voljo in namero. Da je prosta negacija proti klerikalni organizaciji najslabše orožje, to kaže poučen zgled na Kranjskem, kjer sta kmečka stanovska zavest in pa klerikalizem postala skoro nerazdružna pojma. Narodna stranka mora z odkritosrčnim postopanjem uveriti ljudstvo, da se da zavednega kmetovalca prav dobro in lahko združiti z zavednim naprednjakom.

Več nemščine v ljudski šoli. Kakor znano, je štajerska narodna stranka sprejela v svoj program določbo, da morajo biti ljudske šole na Slovenskem slovenske in ne dvojezične, da mora učni jezik biti izključno le materinščina, torej slovenski jezik. Pač pa je učenju nemščine posvečati večjo pozornost, kakor se je to doslej godilo. S tem je stranka le ugodila želji ljudstva, ki v svojem zdravem razumu zna ceniti važnost jezikovnega znanja. Kolikor jezikov človek zna, toliko glav velja — to ni le banalen izrek; vanj je zavita velika socialna resnica, ki so jo znanstveno formulirali znani sociologi: Gumpłowicz, Masaryk i. dr. — To resnico je spoznala tudi nemška politika, ki je v poslednjem času izdala paralo: učenje slovanskih jezikov, da z dvojezičnimi svojimi ljudmi izpodrine slovanski živelj tako iz državnega kakor iz gospodarskega ustroja. — In zdaj klerikalno štajersko časopisje besni proti narodni stranki, češ da je zagrešila narodno izdajstvo, dočim je le popravila napačno dosedanje taktiko v tem vprašanju. Poznamo te tiče.

Nečuvem terorizem. V ustanavljajoči se otroški vrtec „Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Hrastniku je vpisalo svojo deco tudi več uslužbencev tukajšnje glažute. A kaj čujemo sedaj? Ravnatelj njen, Wiltsehnig, je baje zagrozil vsem, ki so zapisali svoje otroke v vrtec, da jih zapodi iz službe in stanovanj. Tu se kaže zagrizenost in šovinizem naših nemčurških pritepencev v najjasnejši luči. Mesto da bi Wiltsehnig skrbel, da zboljša duševni in gmotni položaj svojih skrajno zanemarjenih delavcev, nastopa s takimi nasilstvi. Delavec, sedaj vidite, koliko je nemčurjem za vaše dobro in blagostanje. Fejl!

## Koroško.

„Koroška — izgubljena?“ Pod tem naslovom sem napisal članek, ki sem v njem ugotovil, da se je koroškim Slovincem z volilno preosnovo zgodila vnebovpijoča krivica. To je dejstvo, ki se pa za enkrat ne da spraviti s sveta. Kaj sedaj? Skoro vsi, ki so pisali o tem, so objokovali koroško nesrečo, češ to je narodna smrt koroških Slovincem, Koroška je za Slovenstvo izgubljena, vsak odpor je zaman, kar

kdaž je dobiti moža, ki zna ženo v vsem podučiti in jo prepričati o potrebi svojega dela; navadno menijo vsi možki, da to, kar hočejo oni, žensko ne briga, da tega ne razume. Da bi se potrudil in ji pojasnil kako in kaj, mu ne pride na misel. „Kaj pa ti veš, tega ne razumeš“ — to je navadno oni kratki stereotipni odgovor, ki ga dobi žena, če toži, da je zanemarjena in zapostavljena. Nerazumnost moža čisto še poveča nerazsodnost žene.

Nekoliko boljše so te razmere pri delavskih, proletarskih slojih, v kolikor spoznata mož in žena, da morata vleči oba za isto poveznico in da je za njiju otroke in otrok otroke le eno sredstvo, ki jim more vstvariti boljšo prihodnost: popolna prememba reda v današnji človeški družbi. V isti meri, kakor se to spoznanje med ženami proletarcev vedno bolj razširja, se tudi njihovo življenje, vzlic vsemu pomanjkanju in bedi, idealizira, kajti oba dela imata sedaj svoj skupni cilj, po katerem stremita: neusahni vir za vedno novo menjavo misli. Številno proletark, ki so prišle do gorenjega prepričanja, je od leta do leta večje. Njih gibanje bo odločilnega pomena za vso bodočnost človeštva.

(Dalje prih.)

vrzite puško v koruzo. Nasproti tej malodušni pisavi sem dejal, da tak nemožati nastop demoralizuje narod, da je dolžnost vseh slovenskih poslancev — za slučaj da Koroška res ne izvoli slov. poslanca — da se zavzemo za koristi slovenske Koroške in da je dolžnost vsakega Slovenca, da pomaga koroškim Slovencem izvrševati podrobno delo, ki pred vsem zamore rešiti slovenstvo na Koroškem. Člankar „Slov. Naroda“ je pod naslovom „Koroški Slovenci in volilna reforma“ pobijal te moje nazore posebno z ozirom na kvaliteto naših drž. poslancev. Pride pa do enakega zaključka kakor jaz: „z delom, s podrobnim, vztrajnim, neumornim delom nas vseh se bo morda še dalo kaj doseči, sicer propademo.“ Vzlic temu je „Narod“ toliko neokusen, da v ravno isti številki imenuje te misli „bedarije“. Pri „Narodu“ je že prišlo v navado, da trgajo svoje lastne dopisnike. (Primerjaj nastop „Narodovega“ urednika proti njegovemu gledališkemu kritiku.) Pred nekaj meseci je „Narod“ z navdušenimi besedami vabil vse dobromisleče Slovence, naj pridno zahajajo na Koroško ter vzbujajo narodno zavest, širijo narodni ponos itd. In koliko že je pisal o tem, da morajo slov. poslanci zastopati koroške interese. Danes že mu je ta misel „bedarija“, seveda zato, ker sem jo napisal jaz. Zato tudi prav odločno dvomim, da bi brzojavka „Celovec 4. jan. Čudimo se bedarijam dr. V. R. v Našem listu. Več Korošcev“ — bila skovana v uredništvu „Slov. Naroda“. Čuditi se je le najivnosti urednikov „Slov. N.“. Čisto gotovo je, da brzojavke ni odposlal noben koroški Slovenec; če pa je to storil, tedaj bi bil to le dokaz, da mojega članka niti bral ni. Že to pa mi je v prepričanje, da brzojavke ni zagrešil koroški Slovenec, ker prisojam koroškim Slovencem preveč dobrega okusa, da bi si prisvajali jargon Narodovega uredništva.

Dr. V. R.

## Kranjsko.

**Priobčilo.** Ljubljanski člani pripravljalnega odbora naše stranke so imeli v soboto sejo, na kateri so med se razdelili referate za sestavo strankinega programa ter organizacijskega statuta. Poročila morajo biti gotova do 19. t. m. Dne 23. t. m. pa se vrši seja polnega odbora. Dotlej bo tudi pripravljeno poročilo glede strankinega glasila.

„Slov. Narod“ pravi, da ga ni lista na Slovenskem, ki bi bil tako lojalen kakor — on. Naj mi oprost, ako trdim, da dvomim o njegovi lojalnosti. Že enkrat sem apeliral nanjo proseč ga, naj popravi neke neresnice, ki jih je bil napisal o meni. „Narod“ v svoji lojalnosti me je zavrnil. Zadnjič je napisal, da hočemo kooperirati s klerikalci. Ko smo mu pojasnili, da to ni res — „Narod“ v svoji lojalnosti ni popravil zapisane neresnice. Tudi danes vem, da bi zaman apeliral na njegovo lojalnost, če mu povem, da na sestanku 30. p. m. nisem govoril onih besedij, ki jih je „Narod“ podtikajoč jih meni posnel iz „Slovenca“. (Čudno, da je „Narodu“ celo „Slovenec“ dober, kedar hoče obrekovati). Nitorej res, da sem očitno narodno-napredki stranki lenuštvo, impotenco in brutaliziranje. Res je le, da sem dejal, da je ravno terorizem, ki vlada danes liberalno stranko, najboljši dokaz za propast te stranke. Ali res mislite, da vas ljudje, ki jih danes še štejete v svojih vrstah, ljubijo? Vaši so le najožji prijatelji, drugi so odvisni od vas, tretji pa — in teh je največ — se boje terorizma, ki ga izvršuje — „Slov. Narod“. — Zakaj in s kakimi pogoji sem bil vstopil v izvrševalni odbor narodno-napredne strake, sem svoječasno odkrito pojasnil v „Našem listu“. „Narod“ tedaj mojim izvajanjem ni imel ničesar prigovarjati. Namenoma sem bil pasiven v izvrševalnem odboru. Hotel sem se le od blizu prepričati, ali je pri gospodih resnična volja za delo in ali so še mogoči pogoji za nadaljno življenje narodno-napredne stranke. Prepričal sem se, da ni ne

eno — posamezniki so izjema — ne drugo, vsled tega sem izjavil, da odklanjam vsako izvolitev v novi izvrševalni odbor. To odklonitev sem sporočil že mesec dni pred shodom zaupnikov, kar zamore izpričati tajnik vaše stranke g. Cham. Tačas pač še ni bilo nobenega povoda bati se, da bi ne bil voljen. Samo če bi bil hotel, pa bi bil voljen, vsaj pa na ta način kakor so bili vsi drugi. — Plosk na vodo je tedaj trditve „Narodova“, da kot podpredsednik izvrš. odbora nisem pokazal niti volje za pozitivno delo niti kakih idej. Le-teh, recimo da sem jih imel, bi bilo pač škoda, da bi jih vbrizgaval v žile tako zastrupljenega telesa kakor je liberalna stranka. In kar se tiče pozitivnega dela, z mirno dušo odgovarjam, da se ga ne bom hodil učiti k vam. Da bi vsaki izmed vas le polovico tega storil kar delam jaz in kar sem delal tudi tačas, ko sem sedel v izvrševalnem odboru, pa bi narodno-napredna stranka ne bila tam, kjer je danes. Na zdar!

Dr. Ravnihar.

„Narodov“ Korošec absolutno vztraja pri svoji trditvi, da je usoda koroških Slovencev, njih življenje ali smrt, odvisna od izvolitve slov. državnega poslanca na Koroškem. Izrekamo sožalje liberalni stranki na Kranjskem. Pripravite križ na grob liberalni stranki, kajti prihodnje državnozbornske volitve ji ne prinese nobenega državnega poslanca več. Zategadelj je po trditvi in dokazovanju „Narodovega“ Korošca usoda liberalne stranke na Kranjskem — zapečaten. Quod erat demonstrandum!

Iz temnega oblaka se je začelo votlo grmenje in babje ušeno se je vsulo na naš članek „Koroška — izgubljena?“ Star in izkušen politik „Narodov“ imenuje naš članek konfuzen. Konfuznega ga je napravil on sam, ki trga iz našega članka posamezne besede in stavke ter jih brez ostale zveze meče svojim razsodnim bralcem pred noge. Res, pošteno je to orožje in častitati je „Narodu“ na taki pridobitvi. In pa ta samohvala o izbornih svojih člankih in podlistkih! Samo tega ne pove, da se marsiktera misel v teh podlistkih docela vjema z našimi izvajanjmi — le tega mu ne pripoznamo, da je od izvolitve drž. poslanca odvisno — vse. Člankar se še danes zgraža nad volilno pravico slonečo na načelih splošne in enake volilne pravice, češ, da to ne gre, da bi imeli čistilci kanalov enakih pravic z inteligentnim in izobraženim človekom, a liberalna stranka je vzela splošno in enako volilno pravico v svoj program. Ali ni to konfuznost? Značilno pa je, da se liberalci tako boje ravno čistilcev kanalov.

Slovenska Matica je imela 147. odborovo sejo v petek dne 21. grudna 1906. ob petih popoldne v društveni pisarni. Osrednja vlada je društvu vnovič dovolila subvencijo letnih 1000 kron za obdobje 1906-1908. Profesor dr. Žmave je pristopil pododseku za nabiranje krajepisnih imen. Predsednik naznani, da se je za tajniško službo oglasilo 8 prosivcev, prečita njih imena in predlaga, naj se izvoli pododsek 5 članov iz odbora, ki bo prošnje preudaril in o podelitvi službe poročal v prihodnji seji, katera bodi okrog 20. prosinca. V pododsek petorice se izvolijo gg. Levec, Grasselli, Sušnik, Šubic in dr. Detela; potem se seja zaključi.

„Brez laži ne gre“ — to bo menda stalna rubrika za polemiko s „Sl. Narodom“. „Narod“ laže, da je dr. Ravnihar pri 15-letnici Ljubljane kot podpredsednik pevske zveze delal reklamo za „svojo strančico“. Vseh 80 oseb, kar jih je bilo navzočih pri banketu, lahko spričuje, da to ni res in da je „Narod“ samo zategadelj to napisal, da bi obrekoval. „Narod“ dalje laže, da so „mladi“ sklenili, da bodo pri državnozbornskih volitvah delali in glasovali za socialne demokrate. Resnica je marveč, da se kaj tacega še ni sklenilo. „Narod“ pa pristavlja: „tak nacionalizem je res veliko vreden“. No, da bodo čitatelji vedeli ceniti pomen tega stavka, jim povemo, da je liberalna stranka že snubila pri socialistih, da bi skupno postopali ob državnozbornskih volitvah. In vaša zveza z Nemci v dež. zboru? Stavimo kar hočete, da bodete ob volitvah še posebej iskali zveze z Nemci, ki

jih boste prav krvavo potrebovali. Če torej z vsakim takim taktičnim postopanjem pri volitvah merite nacionalizem, potem vaša narodnost že prav nič več vredna ni.

**Koncentrirana pamet.** „Slovenec“ išče in išče, da bi kaj iztaknil, in ker nič ne iztakne, fantazira, zavija in se dela neumnega. Ne gre mu v glavo, da je koncentracija naprednih in svobodomiselnih elementov vzlic temu mogoča, da „mladi ne gredo z liberalci“. V „Našem listu“ smo že nešteto krat povdarjali, da nam niti na misel ne prihaja, vlivati nove krvi v okorele liberalne žile. Čisto na prosto pa je liberalcem dano, da pri volitvah podpirajo napredne kandidate, ki jih bodeta postavila „neodvisna“ in socialno-demokratska stranka, in s tem dejansko izvršujejo napredno koncentracijo. Proti temu nimajo nič ne „mladi, ki ne gredo z liberalci“ in ne socialni demokratje; kvečjemu „Slovenec“ bi delal kisel obraz.

**Volilna reforma za občinski svet.** Po neskončno dolgem odlašanju predloži volilni odsek v eni prihodnih sej vendar svoj elaborat. Poleg obstoječih treh razredov, se v smislu tega elaborata ustanovi še 4. volilni razred, v katerem bodo volili vsi oni, ki ne volijo v drugih razredih, in sicer 10 svetovalcev. Da pa ohrani občinski volilni red ljubljanski vzlic tej preuredbi predpotopni svoj značaj, se odzame ženskam v vseh razredih, tudi kjer so jo doslej imele, volilna pravica. — Naloga „Ženskega društva“ je, da ukrene vse potrebno za eliminiranje te reakcionarne in krivične določbe iz volilnopravnega načrta. — Od občinskega sveta sprejeta reforma se uveljavi kajpada še-le tedaj, če jo deželni zbor odobri. In tako bo še obilo Ljubljanice steklo skozi mesto, preden se doslej brezpravnemu elementu odpro — če ne vrata — vsaj duri v mestno hišo.

**Klerikalizem na Kočevskem.** Bližajoča se državnozbornska volitev, ki bo poslala iz kočevskega okraja enega poslanca na Dunaj, je zbudila kočevsko duhovščino k živahnemu političnemu in agitatoričnemu delu. Snovati je začela gospodarske zadruge in v bližnjem času bodo ustanovili krščanski kmečki zvezo za Kočevce; pri ustanovitvi bo kumoval nek krščansko-socialni kmečki poslanec iz Nižavstrijskega.

Dve petnajstletnici smo pretečene dni praznovali v Ljubljani. Pevsko društvo „Ljubljana“ je praznovalo 15letnico svojega obstoja, predsednik delav. pevskega društva „Slavec“ pa je slavil 15letnico svojega predsedstva. Čestitamo na obe strani, čestitamo tem bolj, ker širita ti društvi pevsko in glasbeno izobrazbo v slojih, ki jih naša takozvana „boljša družba“ ne pozna, pač pa zanemarja in prezira. In vendar so ravno ti sloji oni, ki narod slovenski iz njih črpa vedno novih, svežih sil.

## Prosveta.

**Iz pisarne slov. gledališča.** Danes, v torek, (par) se ponovi Molierova komedija „Gizdava k i“, v kateri nastopijo dame: Barjaktarovičeva, Kočvarjeva, Taborska ter gospodje: Danilo, Dragutinovič, Nučič, Taborski in Verovšek. Nato se poje tretjič v sezoni Leonecavallova opera „Glumači“ z gospo Skalovo ter gospodi: Ouřednikom, Ranekom, pl. Rezunovim in pl. Zachom. — V četrtek (nepar) se ponovi velika Wagnerjeva opera „Lohengrin“.

**Slovensko gledališče.** V petek se je igrala velika Wagnerjeva opera Lohengrin. Wagnerjeva glasba je divja, na sebi nima klasične umerjenosti, vendar pa se zlija v harmonsko celoto in v tem se močno razlikuje od realistične muzike Puccinijeve, ki je razblinjena in ne pozna umetniške enote. Bliža pa se Wagnerjeva glasba Pucciniju v nedostatku prevevajočih melodij; prav v tem se zopet loči od italijanske in Straussove muzike, ki se koplje v bogastvu arij. Ideja Puccinijevih skladb je dosledno izvedena raztrganost, disonantnost, vzkrík, dočim je Wagnerjeva moč v čudoviti akordanci, odtod veliki pomen zbora v Wagnerjevih skladbah. — Igralo se je dobro, dobro v smislu provincialnega gledališča. Predvsem so ugajali gg. Re-

zunov, Skalova, Betetto, Ouřednik. Zbor ni stal na višini — ali kakor bi se transkripcija kritičnih hieroglifov glasila — bil je slab; ponekod (začetek 3. akta!) prehladan, preapatičen. — V nedeljo popoldne: repriza „Beneškega trgovca“. Glede vprizoritve velja recenzija od zadnjič. Zvečer so ponavljali Hauptmanna „Potopljeni zvon“. To v resnici lepo umetniško delo je že drugič napolnilo gledališče, da je tudi med nami še občinstva zavzete za resnično umetnost. O drami smo pisali že ob premijeri in naj danes le omenimo, da so se igralci tudi pri reprizi resno potrudili. Predvsem lepo je predstavljal Taborsky mojstra Henrika, ga. Taborska pa Rutico. Prav dobra je bila gđe. Noskova, g. Nučič in g. Danilo. Tudi ostali so zadostili docela. Občinstvo je bilo sicer nekoliko nemirno — in dobro bi bilo, da se manifestiranja svojega neumevanja tisti del občinstva odvadi! — kar je tuptam motilo.

Današnja številka ima prilogo „Kmetovalec“: Kaj more našega kmeta rešiti.

**Poskusite**  
in priporočite  
izdelke  
**Vydrove tovarne hranil**  
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Odlikovana  
v Parizu s častnim  
križcem, diploma in  
zlato medaljo.  
Patentirana  
v 30 državah.

**Streha prihodnosti!**  
**Cementna zarezna strešna opeka**  
iz portland-cementa in peska  
**Praktična! Lepa!**  
Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz  
vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.  
Edini izdelovatelj za Kranjsko:  
**Janko Traun**  
izdelovatelj cementnih na Glincah  
pri Ljubljani.

## Poslano.\*

Slovenčevemu „mlademu“ informatorju.

Dragi prijatelj! — Pomogel si „Slovencu“, da je dne 2. I. spraval o meni v svet sumničenje, da sem na sestanku dne 30. XII. bil proti dr. Lavrenčiča predlogu, zatajivši svoje politično prepričanje.

Mnogo si občeval z menoj; poznaš me in veš, da je nesramnost, kar si mi podtaknil v „Slovencu“.

Drugi so Ti povedali, da je podlost, kar si si izmislil in v svet vrgel o meni; „Naš List“ Te je desauoviral: Ti krivice, meni storjene, ne popraviš! Ali si res že zašel v uredništvo „Slovenca“? ... Dragi prijatelj! Zakaj

\* Uredništvo je odgovorno, v kolikor določa zakon.

zavijaš? Veš, da nisem jaz nikoli letal za nikomer, in da si me Ti najbolj vabil na sestanek „mladih“. Veš, da sem jaz 30. XII. povedal na sestanku le osebne razloge svoje, ki mi branijo glasovati za ustanovitev stranke. Lahko veš, da sem dr. Ravniharju pred volitvami izjavil, da ne morem reflektirati na odborništvo, ker sem proti ustanovitvi stranke... In kako Ti informiraš „Slovenca“? Zakaj zavijaš? —

Ako hočeš kratiti moje poštenje, glej, da si oskrbiš potrebnih dejstev. Ako boš zavijal, natočeval in lagal, me izpota ne spraviš! —

Dragi prijatelj! Ali ni dvoje glavno geslo, boj proti nepoštenosti „Slov. Naroda?“ ... Če si pošten, odkrij obraz!

6. januarja 1907.

Ant. Dermota.

**Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!**

**H. Suttner urar Ljubljana**

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kraju  
priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih  
**švicarskih ur**  
brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.  
**V dokaz,** da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.  
Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastoj in poštne prosto. 26-37

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri  
**FR. STUPICA V LJUBLJANI**  
na Marije Terezije cesti št. 1  
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehnične in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Rimska cesta 2. Hilsnerjeve ulice 5.

Prva kranjska tvornica klavirjev v Ljubljani  
**WARBINEK-ovi**  
piani so neprekosljivi!

Klavirji, harmoniji, tudi samoigralni, električni. Prodaja se tudi na obroke. Stare klavirje jemljem v zameno. Dajem tudi na posodo. Uglasevanja in poprave se izvršujejo točno in dobro. Solidne cene. Petletna garancija. Prepričajte se osebno.

— Ustanovljeno leta 1832. —

Priznano najboljša **oljnate barve**

zmlete s stroji najnovejše sestave, prekašajo vsako konkurenco po finosti, ki omogočijo z jako majhno množino pobarvati veliko površino, razpošilja po nizkih cenah

**Adolf Hauptmann**  
v Ljubljani

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka in steklarskega kleja.  
Zaloga slikarskih in pleskarskih predmetov.

Ilustrovani ceniki dobe se brezplačno.

Izborna zaloga vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

**ANTON MÜLLER**  
vinotržec v Domžalah  
(Kranjsko).

**Priporočajte**  
povsod  
„Naš List“